

פרפראות פאר

חיוב ההשתדלות לשידוך למידים מהמנורה

עמוד ב

מהר"ל

עמוד א מפתח ענינים פרשת בהעלותך תשע"ז

עמוד ח

ביאור אשר בצאתו מרחם אמו הכוונה לשעה שנולד משה

במה יחכים אל מול המנורה שאמרו הרוצה להחכים ידרים

עמוד ט

בירור בענין הקב"ה כהן ואיזה כהן

עמוד י

האם הקב"ה כהן גדול או כהן רגיל

קושיא רבא לדברי התוספות שהקב"ה נטמא למש"ר מדין בנים למקום

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטר

עמוד יא

אופן א' אופן ב' אופן ג'

עמוד יב

לא בחיל ולא בכח למה היה בוכה הרה"ח בהגיעו לפסוק זה

לדף היומי ב"ב קמ"א רב חסדא אמר לדידי עדיפן בנתן משום שהיה כהן

ביאור נפלא בספר דברי חכמים וחידותם למה בת תחילה סימן יפה

עמוד ב

הקירבה לת"ח מורידה ההערכה אליו לא אצל משה להשי"ת

חיוב ההשתדלות לשידוך למידים מהמנורה מהר"ל

עמוד ג

הצל והכבוד בורחים ממי שרודף אחריהם

עמוד ד

הכבוד שבורח מהאדם למידים מדין סוכה

מדוע לא יראתם ביאור בדרך צחות

ביאור בדברי מש"ר אם אנכי ילידתיהו, ברמז למעשה שהיה בירושלים

עמוד ה

האיש משה עניו ביאור נפלא בספר מקדש מעט להלכות סת"ם

עמוד ו

ביאור נפלא על שאלת הפילוסוף יש באור שמח על הרמב"ם בשם זקנו

ביאור עניו מאוד שגם היצר הרע נכנע לענותנותו

עמוד ז

עניו מאוד מכל האדם הוא האדם הגדול בענקים

ביאור נפלא במהרש"א במ"ש אברהם אבינו משה רבינו ודוד המלך

הקירבה לת"ח מורידה ההערכה אליו לא אצל משה להשי"ת

הקירבה אל הת"ח מורידה את ההערכה

איתא בגמרא (סנהדרין נ"ב ע"ב) למה תלמיד חכם דומה לפני עם הארץ, בתחלה דומה לקיתון של זהב, סיפר הימנו דומה לקיתון של כסף, נהנה ממנו דומה לקיתון של חרש,

מבואר, דכמה שקרב יותר אל התלמיד חכם, יורד הערך של התלמיד חכם בעיני המתקרב, מזהב, לכסף, ולחרס,

מש"ר נשאר בהערכתו להקב"ה כבתחילה

אפשר לרמז בכתוב, כי משה רבינו שהיה מקורב מאוד להקב"ה, והיה שח עמו פנים אל פנים, בכל זאת נשאר בהערכתו להקב"ה כבתחילה,

כתיב (במדבר ח' ד') "וזה מעשה המנרה מקשה זהב כמראה אשר הראה ידוד את משה",

יש לפרש, שאצל משה רבינו נשאר גדולתו של הקב"ה כמראהו בתחילה, לפני ששח עמו, ונשאר תמיד, בדרגה הגבוהה ביותר, בבחינת מקשה זהב,

וזהו, "כמראה אשר הראה ידוד את משה". בתחילה.

* * * * *

חיוב ההשתדלות לשידוך למדנו מהמנורה מהר"ל

איתא בגמרא (סוטה ב' ע"א) אמר רב יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, ע"כ,

כתב המהר"ל, (בספר חדושי אגדות להמהר"ל, סוטה ב' ע"א), **יש מקשים על דברי חכמים**, כיון שארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצא בת פלוני לפלוני,

אם כן, למה צריך האדם להשתדל אחר האשה, שהרי גזירת השי"י, והחריצות שקר, ואין זה קשיא, עכ"ל המהר"ל,

איך אומר המהר"ל על קושיא עצומה כי אין זה קשיא

יש להבין, למה אומר המהר"ל כי "אין זה קשיא", הרי קושיא עצומה יש כאן, אך, ביאור דברי המהר"ל שאומר (סוטה ב' ע"א), כי אין זה קשיא, **מצינו במהר"ל בפרשתינו**, כדלהלן.

הצורך לעסוק ולהשתדל בשידוך נמצא בדברי המהר"ל בפרשתינו

כתיב (במדבר ח' ד'), "וזה מעשה המנרה, מקשה זהב עד ירכה עד פרחו מקשה הוא, כמראה אשר הראה ידוד את משה, כן עשה את המנרה",

כתב רש"י "כן עשה את המנורה" - מי שעשאה, ומדרש אגדה, **ע"י הקב"ה נעשית מאליה**, ע"כ,

כתב המהר"ל (גור אריה במדבר ח' ד'), וז"ל, **פס**, והרי בפרשת תרומה (שמות כ"ה ל"א), ובסמוך גם כן (רש"י, ח' ד' ד"ה כן), פירש, **שנעשה המנורה על ידי הקדוש ברוך הוא**.

ואין לומר, שמתחלה הראה לו הקדוש ברוך הוא לעשות, ולא היה יכול לעשות אף על גב שהראה לו, ועשאה הקדוש ברוך הוא,

דאם כן למה צריך לכתוב שהראה לו הקדוש ברוך הוא, כיון דלא למד משה מעשה המנורה כמו שהראה לו, אם כן מאי נפקא מיניה במה שהראה לו, הא לא למד,

אין לומר שהמנורה נעשית לגמרי מאליה

ונראה לי, (כתב המהר"ל), דודאי אי אפשר לומר שהיתה המנורה נעשית לגמרי מאליה, שהרי המנורה מצוה על ישראל לעשות, כדכתיב (שמות כה, ט), "את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו",

ועוד כתיב (שמות כה, לא) "ועשית מנורת זהב", שתראה מזה שהיתה המצוה על ישראל לעשות המנורה, ואין לומר כלל שיהיו ישראל חסרים מצוה אחת,

משה את מטהו על הים ויולך הי' וגו'. ע"כ
לשון המהר"ל,

הביאור לקושיית המהר"ל בדברי המהר"ל שלכן
כתב כי אין זה קשיא

ע"י חידוש יסוד נפלא זה, שכל מעשה
שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם
יתברך גומר על ידו. אפשר להבין היטב דברי
המהר"ל שהקשה על ההשתדלות בשידוך,
ואמר, כי החריצות שקר, וגם מה שכתב ואין
זה קשיא,

על פי דבריו הדבר מבואר, שכל מעשה
שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם
יתברך גומר על ידו לפיכך יש לעשות
השתדלות אחר האשה,

* * * * *

הצל והכבוד בורחים ממי שרודף אחריהם

כתיב (במדבר ט"ו ט"ו) "וביום הקים את
המשכן כסה הענן את המשכן לאהל העדת",

כתיב (ישעיה ד' ה'), "וברא הי' על כל מכון הר
ציון ועל מקראה ענן יומם ועשן ונגה אש
להבה לילה כי על כל כבוד חפה, וסכה תהיה
לצל יומם מחרב ולמחסה ולמסתור מזרם
וממטר" וגו',

ישעיהו הנביא מחבר בין הסוכה וענני הכבוד

כידוע, כי הסוכה עשויה לצל, והסוכה היא
זכר לענני הכבוד,

איתא בגמרא (עירובין י"ג) כל המחזר על
הגדולה גדולה בורחת ממנו, וכל הבורח מן
הגדולה גדולה מחזרת אחריו, ע"כ,

מכאן למדו לומר, "כל הרודף אחר הכבוד
הכבוד בורח ממנו, וכל הבורח מן הכבוד
הכבוד רודף אחריו",

הצל והכבוד בורחים מאדם הרודף אחריהם

צא וראה, כאשר יביט האדם אל הצל שהולך
לפניו, וינסה לרוץ אחרי צלו, הצל יברח
ממנו, ואין באפשרותו לתפוס את הצל, כמה

אלא כך הפירוש, כי השליך הככר לאור,
והיתה נעשה המנורה באש כשהיה משה
מכה בפטיש עליה, ונעשה הכל. ואם לא היה
יודע משה רבינו צורת המנורה, איך יעשה,
אבל ידע באיזה מקום הגביעים והכפתורים
והפרחים, ושם היה מכה ונעשה מאליה,

וכך מוכח במדרש (במדבר רבה פרשת בהעלותך
פרשה ט"ו אות י"ד), וכך איתא שם, אמר לו
הקדוש ברוך הוא השלך הככר לאור והיתה
נעשית מאליה כפתוריה ופרחיה ממנו, היה
מכה בפטיש והיא נעשית, עד כאן, מוכח
בפירוש שהיה נעשה על ידי הכאתו כמו
שאמרנו,

כל פועל שפועל הי' הכל צריך פועל למטה והשם
יתברך גומר על ידו, יסוד המהר"ל

**וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך
פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו.**
שהרי קריעת ים סוף, שהקדוש ברוך הוא
עשה, ואפילו הכי הוצרך משה לעשות פעל
למטה, כדכתיב (שמות יד, טז) ואתה הרם ידך
ובקעהו, שהשם יתברך גומר על ידי אדם,
ודבר זה ברור.

ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה
המנורה, והיה פועל כפי מה שהיה יכול,
והקדוש ברוך הוא גומר על ידו, **עכ"ל
המהר"ל בפרשתנו.**

כתב עוד המהר"ל (שמות ב' י"ד) על הפסוקים
(שמות ב' י"ב-י"ד) "ויפן כה וכה וירא כי אין
איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול, ויאמר מי
שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה
אמר"

וכך כתב, ויראה לי לומר אף אם הרגו בשם
המפורש - עשה בו הכאה מועטת, ולא היה
רוצה להורגו בחרב מפני שיהיה נראה הדם
ויהיה נודע ההריגה, **כי צריך לעשות פעולה
למטה**, ואז שם המפורש פועל.

וראיה מדוד שהרג את גלית בשם המפורש
גם כן, כדכתיב (ש"א י"ז, מ"ה) "ואני בא אליך
בשם הי'", ובמדרש שהרגו בשם, **והיה צריך
הוא לפעול פעולה למטה.**

ומשה שקרע הים בשם המפורש - היה נוטה
במטהו על הים, שנאמר (ר' להלן י"ד כ"א) "ויט

מבואר, דענין הצל הדומה לכבוד הבורח מהרודף ורודף אחר הבורח, ילפינן בדין סוכה

שירוץ יותר, הצל יברח ממנו יותר, **ומנגד**, כאשר הצל נמצא מאחוריו, גם אם ירצה בכל כוחו לברוח מהצל, הצל ירוץ אחריו,

* * * * *

ודומה לו שווה בשווה הוא ענין הכבוד, שכמה שיברח מהכבוד הרי הכבוד רודף אחריו, וכמה שירדוף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו,

בכך יש רמז לסמיכות העננים הקרויים ענני הכבוד, שעשויים **לכבוד**, אל סוכה העשויה לצל,

* * * * *

הכבוד שבורח מהאדם למידיים מדין סוכה

יש לכיון בדברי חכמים וחיזותם, דהא דאמרו ז"ל כל המחזר על הגדולה גדולה בורחת ממנו, וכל הבורח מן הגדולה גדולה מחזרת אחריו, ילפינן דייקא **מדין סוכה**, המכוון לצל הבורח מן האדם,

איתא בגמרא (עירובין י"ג), מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן, מפני שנוחין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי, ולא עוד, אלא **שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן**, (דקאמרי להו: מעשה שהלכו זקני בית שמאי והדר זקני בית הלל. רש"י)

כאותה ששנינו, מי שהיה ראשו ורובו בסוכה, ושלחנו בתוך הבית, בית שמאי פוסלין, ובית הלל מכשירין, אמרו בית הלל לבית שמאי, וכי לא היה מעשה שהלכו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לבקר את רבי יוחנן בן החורנית, ומצאוהו יושב ראשו ורובו בסוכה, ושלחנו בתוך הבית,

אמרו להן בית שמאי, משם ראייה, אף הן אמרו לו, אם כך היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימך,

ללמדך שכל המשפיל עצמו הקדוש ברוך הוא מגביהו וכל המגביה עצמו הקדוש ברוך הוא משפילו כל המחזר על הגדולה, גדולה בורחת ממנו, וכל הבורח מן הגדולה, גדולה מחזרת אחריו, ע"כ,

מדוע לא יראתם ביאור בדרך צחות

כתיב, (במדבר י"ב ח') "מדוע לא יראתם, לדבר בעבדי במשה"

שלשה המה הדברים הנצרכים ליר"ש

תורה, תפילה, דיבוק לצדיק,

אפשר לומר בדרך רמז, כי אם שלוש אלה לא יעשה לה, אי אפשר להגיע ליראת שמים,

וכך הוא הרמז, מדוע לא יראתם, מדוע אין לכם יראת שמים, בגלל שלשה דברים,

לדבר, זה תורה, כדכתיב לדבר בס,

בעבדי, זה תפילה, כדאיתא תענית ב', **עבודה** שבלב זו תפילה,

במשה, זהו הדיבוק בצדיק אמת.

ואלו הם שלשה דברים שיראת השם עומד עליהם,

וזוהו, "מדוע לא יראתם", לדבר, בעבדי, במשה"

* * * * *

ביאור בטענת מש"ר אם אנוכי ילידתיהו, ברמז למעשה שהיה בירושלים

כתיב (במדבר י"א י"ב) "האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנוכי ילדתיהו, כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבתיו, מאין לי בשר לתת לכל העם הזה, כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה",

המובא בחז"ל מעשה נורא שהיה בירושלים

איתא בגמרא (סנהדרין ס"ג ע"ב) אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים,

פעם אחת, מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה, אמר לו, מאיזה משפחה אתה, אמר לו ממשפחה פלונית אני, אמר לו כלום נשתייר מאותה משפחה, אמר לו, לאו, חוץ ממני, אמר לו, אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד, אמר לו, הן, אמר לו, אמור בכל יום, שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, אמר לו, הס שלא להזכיר בשם ה', **שלא לימדו אביו ואמו**,

מיד הוציא **יראתו מחיקו**, ומחבקה ומנשקה עד שנבקעה כריסו, ונפלה יראתו לארץ ונפל הוא עליה, לקיים מה שנאמר (ויקרא כ"ו ל') ונתתי פגריכם על פגרי גלוליכם, ע"כ,

ג' דברים מצינו במעשה נורא זה

א. ללמוד שמע ישראל יכולים רק אב ואם, כמו שאמר שלא לימדו אביו ואמו,

ב. את יראתו נשא בחיקו,

ג. ע"י שיאמר שמע ישראל יחיה את עצמו,

כך אפשר לרמז בפסוק, שאמר משה רבינו לפני הקב"ה,

"אם אנכי ילידתיהו", רמז להא דאיתא בגמרא (סוכה דף מ"ב ע"א) קטן היודע לדבר "אביו", לומדו תורה וקריאת שמע,

"שאהו בחיקך", רמז, להא דאיתא בגמרא (עבודה זרה ב' ע"א) לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה **"ומניחו בחיקו"**,

"מאין לי בשר לתת לכל העם הזה " אם לא אני הוא, שיכול ללמדם "שמע ישראל" מאין לי בשר שאוכל להחיותם,

וזה הרמז בפסוקים (במדבר י"א י"ב) "האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו,

כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק על האדמה אשר נשבעת לאבתיו,

מאין לי בשר לתת לכל העם הזה, כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה", פירוש אם אין באפשרותי ללמדם הדבר המחיה אותם, ואיככה ישוב הבשר החי.

* * * * *

האיש משה עניו ביאור נפלא בספר מקדש מעט להלכות סת"ם

בספר "דעת קדושים" על הלכות סת"ם וסביב לו יחנה הספר "מקדש מעט"

הספר "דעת קדושים", מהרה"צ אברהם דוד אבד"ק בוטשאטש, שהתקרב לחסידות ע"י הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ"ב והצדיק רבי משה לייב מסאסוב, אצל שני צדיקים האלה רכש לעצמו דרך התורה והחסידות, (חכמי ישראל, מהרה"ח דוד הלחמי),

הספר "מקדש מעט", ה"ה מתלמידי הרה"צ אורי פייבל אבד"ק ראדשין, ומהם יקחו סופרי הסת"ם את עיקר לימודם בדיני צורת האותיות,

וכך כתב בהקדמה **לדעת קדושים**, מבעל **מקדש מעט**, בקשתי להתחקות על שורש דבר למצוא דברי חפץ,

למה צריך הבוי"ת לעבודת האדם כשיש לו את עבודת המלאכים

יש להקב"ה רבוא רבוון מלאכי מעלה, אשר מגערותו ישתוממו ויתמהו, ומה יתן ומה יוסיף לו ציץ נובל הזה, איש, נתעב ונאלח, אשר בעפר יסודו,

אמנם, לא באלה השרפים תהלתו ותפארתו, כי המה שכליים נפרדים, ולא **מבחירתם** יעבדו עבודתם, כי מראשית לזאת נוצרו, ואם ימרו בפקודת אלקיהם, כרגע יאבדו ויהיו לאין, והחומר לא ימנעם, ולא יעצרים הגשם,

ואולם האלוקים בשמים מתפאר בעבודת האדם, המורכב מגוש עפר, ויצרו רע מנעוריו, אם הוא מאליו יבחר לו לעבוד אלוקיו, וירום שכלו על חומריו,

ביאור נפלא עה"פ והאיש משה ענו מאד

וזאת נרמז בקרא (במדבר י"ב ג') "והאיש משה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה",

ותיבות "על פני האדמה", נראה כמיותר ולאין צורך,

אכן בא הכתוב ללמד דעת, סבת ענוות מרע"ה ושפלותו בעיניו,

אשר התפלאו חכמי לב, איך יצוייר בדעתו להיות שפל מכל אדם, והלא ראה כי בו בחר השי"ת לעשות על ידו הגדולות והנוראות, וקרבו אליו, והעלהו גם עלה לשמי מרומו, ושמונים יום היה עמו באין משען לחם ומים,

אכן הקדוש מרע"ה, בהיותו משתוקק לעבוד את בוראו בעבודה היותר רצויה וחשובה בעיניו ית', מצא עצב בנפשו ונפל לבו עליו,

כי אחרי אשר הי' כאחד מצבא המרום אשר נזדכך חמרו וניתך מגופו חלק העפרי, עד היותו חי וקיים במרום מבלי השתמש בכחות חומריות,

ומעתה יגרע מעבודת שאר בני אדם אשר על פני האדמה, כי הם, בעפר ואדמה יסודם, ונרצה עבודתם יותר ממנו. עכ"ל,

וזהו, "והאיש משה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה",

* * * * *

ביאור נפלא על שאלת הפילוסוף יש באור שמח על הרמב"ם בשם זקנו

בספר אור שמח (רמב"ם הלכות תשובה - פרק ד - הלכה ד), כתב,

והנני להזכיר פה דבר אחד מאבי אבא, הוא זקני הרב ר' חנניה כהן זצ"ל, שביאר בזה, הכתוב (במדבר י"ב ג') "ומשה היה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה",

שאלת הפילוסוף איך יתכן זה בחיק האנושי

וכך כתב, וכבר נודע שאלת הפילוסוף איך יתכן זה בחיק האנושי להיות שפל בערכו ממי שפחות ממנו, הלא זה רק העדר הערכת המעלות,

ואם כי יש בזה דרושים עמוקים למבין, בכל זאת יתכן להיות גם זה מהענינים אשר הביאו לענוה גדולה,

מכיון ולא היה לו בחירה לאחר שעלה למרום

שהיה נעדר מן הבחירה ולא היה שייך בו צווי להאמין, שהכל ראה עין בעין,

כי לזהרת חומריותו ובהירת גשמו, אשר נתהפך לרוחני ונעלה יותר מכל הנבראים, והיה רואה תמונת כבוד ד' פנים אל פנים, והיה נעדר מן הבחירה ולא היה שייך בו צווי להאמין, שהכל ראה עין בעין, והיה רואה פעולת כל מצוה ומצוה,

לכן נהיה שפל בערכו, מול הפחות שבישראל שהוא בתומתו צריך להאמין והוא בחירי, ומאמין בהשגחת השם ובשלמותו ובמצוותיו,

וזה מאמר הכתוב "ומשה היה עניו מאד מכל האדם", ובמה היה עניו, שהמה על פני האדמה, ולא ראו מאומה, והיה להם המצוה המיוחדת היא האמונה ובכל מפעלם היו בחיריים, לא כן האיש משה, איש אלקים, ועלה למרום שמים, ודפח"ח,

ולפלא יחשב, למה לא כתב ביאור נפלא זה, בספרו "משך חכמה" עה"ת.

* * * * *

ביאור עניו מאוד שגם היצר הרע נכנע לענותנותו

כתיב (במדבר י"ב ג') "והאיש משה עניו מאד" מכל האדם אשר על פני האדמה",

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ט' פסקה ז') הנה "טוב" זה יצר טוב, "מאד" זה יצר רע,

צדיק מהפך מר למתוק, יצר רע ליצר טוב

כתב בספר "אגרא זכלה" מבעל "בני יששכר", (פרשת תולדות),

כתיב (בראשית כ"ו י"ג), "ויגדל האיש וכו' עד כי גדל מאוד". וכך כתב,

נ"ל על פי מה שאמרו רז"ל, באר מים חיים בראשית פרשת לך לך (בראשית רבה ט', ז') **והנה טוב זה יצר טוב, מאוד זה יצר הרע**, וידוע, דזה הוא הצדיק הגמור המהפך מר למתוק, יצר הרע ליצר טוב, בסוד הסכמת מדת הדין למדת הרחמים, **וזהו עד כי גדל "מאוד"**, שנתגדל אצלו המאוד, הוא היצר הרע, ונתהפך מר למתוק, והבן, ע"כ,

לפ"ז אפשר לפרש, "עניו מאוד", שמשנה רבינו היה עניו, שהיה גם היצר הרע מסכים לענותנותו, וזהו עניו "מאוד".

* * * * *

עניו מאוד מכל האדם הוא האדם הגדול בענקים

איתא בגמרא (חולין פ"ט ע"א), אמר רבא ואיתימא רבי יוחנן, גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם,

דאילו באברהם, כתיב "ואנכי עפר ואפר",

ואילו במשה ואהרן, כתיב "ונחנו מה",

מה שאמר עניו מכל האדם פירוש יותר מא"א הנקרא אדם

איתא במדרש (רבה במדבר פרשה י"ג פסקה ג')

כתיב (משלי כ"ט) "גאוות אדם תשפילנו, ושפל רוח יתמך כבוד"

א"ר תנחומא בר אבא "גאות "אדם" תשפילנו" זה "אדם" הראשון וכו', "ושפל רוח יתמך כבוד" זה **אברהם**, שהשפיל רוחו ואמר (בראשית יח) "ואנכי עפר ואפר"

לכך קרא אותו הקדוש ב"ה (יהושע יד), **"האדם הגדול בענקים"**, זה אברהם אבינו, עכ"ל המדרש,

הרמז בכתוב עניו מכל האדם

לפי"ז יש לומר, מה שאמר הכתוב "והאיש משה עניו מאוד מכל "האדם" אשר על פני האדמה" הכונה **להאדם** הגדול בענקים שזה **אברהם אבינו** כדאיתא במדרש,

וגדול מה שנאמר במשה ממה שנאמר באברהם, כדאיתא בגמרא,

וכתיב אשר על פני האדמה, (הארזת הרב א.מ.ל.) רמז לאברהם אבינו שאמר אנכי עפר ואפר שהוא האדמה,

* * * * *

ביאור נפלא במהרש"א במ"ש אברהם אבינו משה רבינו ודוד המלך

איתא בגמרא (חולין פ"ט ע"א), אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר בר' שמעון: כל מקום שאתה מוצא דבריו של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אזניך כאפרכסת, **כתיב** (דברים ז' ז') "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם", אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני,

נתתי גדולה לאברהם - אמר אנכי עפר ואפר,

למשה ואהרן - אמר ונחנו מה,

לדוד - אמר ואנכי תולעת ולא איש,

כתב המהרש"א (חולין פ"ט ע"א ד"ה נתתי גדולה לאברהם), מבואר, ברוב גדולה האדם יזכור שפלות בריאתו,

ולזה אברהם הזכיר שפלות **תחלת היצירה** שנברא אדם הראשון מן **האדמה** וז"ש ואנכי **עפר** מתחלת היצירה, ואפר בסוף ע"ש ואל עפר תשוב,

ואהרן ומשה הוסיפו בשפלות יצירת שאר כל אדם אף שיצירת האדם היה מדבר שיש לומר עליו מה שהיא האדמה, אבל אנחנו מה היתה יצירתנו מדבר של כלום, ע"ד מאין באת, מה היא

בכך אפשר לבאר כונתו של אהרון שאמר
"אשר בצאתו מרחם אמו",

דכך אמר אהרון למשה, יזכר לך עתה
שכאשר "**בצאתו מרחם אמו**", כלומר, כאשר
נולדת אתה, ובאת בת פרעה להצילך,
נתרפאת בתיה מצרעתה, על ידך,

ועכשיו, עליך **לרפאות את מרים מצרעתה**,

ומשה רבינו קיבל את דבריו, ומיד "ויצעק
משה אל ידוד לאמר אל נא, רפא נא לה",

ע"פ דרכנו יבואר אומרו שתי פעמים נא

ואמר הלשון נא שתי פעמים, (וברש"י בא
הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר
מחבירו צריך לומר שנים או שלשה דברי
תחנונים ואחר כן יבקש שאלותיו)

ולפי דרכנו אפשר לומר, שביקש "נא" שתי
פעמים, כלומר, **קל נא**, שכמו שנתרפאה
בתיה בת פרעה מצרעתה בזכותי, **רפא נא**
לה, למרים, וזהו, אשר בצאתו מרחם אמו,
קל "נא" רפא "נא" לה כלומר, מי שנתרפאה
בתיה ע"י, תתרפא מרים ע"י.

* * * * *

במה יחכים אל מול המנורה שאמרו הרוצה להחכים ידרים

כתיב (במדבר ח' ב') "אל מול פני המנורה
יאירו שבעת הנרות",

איתא בגמרא (בבא בתרא כ"ה ע"ב) הרוצה
שיחכים ידרים וסימניך ומנורה בדרום,
פירוש שהרוצה להחכים יעמוד מול המנורה

למה העמידה מול המנורה מחכימת פתי

יש להבין, מה יתן לך ומה יוסיף לך דבר
חכמה כאשר תעמוד אל מול המנורה,
שאמרו הרוצה שיחכים ידרים, מהו דבר
החכמה שיש בה, שנתנו סימן מנורה בדרום,

וזה"ש אין העולם מתקיים אלא בשביל
משה כו' ר"ל כי בזה השפלות היצירה
שאמרו מה מתקיים מאדם הראשון ואילך
שאין כאן יצירה אלא מטפה סרוחה,

ודוד אמר (תהלים פרק כב ז) **ואנכי תולעת ולא**
איש חרפת אדם ובזוי עם, הזכיר שפלות
היצירה פרטית שהיה בו, לפי מה שאחז"ל
שהיה ראוי להיות נפל ביצירתו אלא שניתן
לו ע'י שנים שהיו חסרים לאדם בשביל חטאו
עד אלף שנים יומו של הקדוש ברוך הוא וע"ז
אמר **ואנכי** בתחלת יצירתי ראוי להיות נפל
לבא מיד **לרמה ותולעה** אבל מהחסד אלקים
היה שניתן לי שבעים שנה, **ולחרפת אדם**
שנחסרו משנותיו בשביל חטאו שהיא **חרפתו**
של אדם הראשון וק"ל: עכ"ד המהרש"א

עוד יש לכונן אומרו ובזוי עם

יש לפרש במה שאמר ובזוי עם הכוונה להא
דאיתא יבמות ע"ו ע"ב שהיו שביזו את דוד
המלך שבא **מעם** אחר, וזהו ובזוי עם,

* * * * *

ביאור אשר בצאתו מרחם אמו הכוונה לשעה שנולד משה

כתיב, (במדבר י"ב י"א) ויאמר אהרן אל משה
וכו' "אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם
אמו ויאכל חצי בשרו, ויצעק משה אל ידוד
לאמר קל נא רפא נא לה",

בתיה בת פרעה נתרפאה מצרעתה ע"י משה רבינו

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ח),
והיתה בת פרעה מונגעת בנגעים קשים, ולא
היתה יכולה לרחוץ בחמין, באת לרחוץ
ביאור, וראתה את הנער בוכה **ושלחה ידה**
והחזיקה בו, ונתרפאת,

איתא בגמרא (סוטה ט' ע"ב), מרים המתינה
למשה שעה אחת, שנאמר, ותתצב אחותו
מרחוק, לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים
במדבר, שנאמר והעם לא נסע עד האסף
מרים,

ביאור "אשר בצאתו" וגו' בשעה שנולדת אתה

ביאור הדבר ע"ד נר דלוק על ראשו

איתא בגמרא (נדה דף ל' ע"ב) למה הולד דומה במעי אמו וכו' ונר דלוק לו על ראשו שנאמר בהלו נרו עלי ראשי,

ומלמדין אותו כל התורה כולה ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו, וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרטו על פיו ומשכחו כל התורה כולה, ע"כ,

ויש לשאול תרתי, אחד, לשם מה צריך את הנר, הרי אין מלמדין אותו מתוך הספר,

ועוד, אם משכח הכל, הרי שוכח גם את השבועה שנשבע,

רמז יש להסתכלות בנר

אפשר לומר, שלפיכך היו משביעין אותו בנר דלוק, שבשעה שיעמוד אל מול המנורה יזכיר לו את המחויבות לשבועה שהשביעו אותו כשהיה נר דלוק על ראשו, וע"י זכרון זה יחכים יותר.

* * * * *

בירור בענין הקב"ה כהן ואיזה כהן

איתא בגמרא (זבחים ק"א ע"א), **כתיב,** (במדבר י"ב ט"ו) "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים"

מרים מי הסגירה (שהסגר למצורע נעשה ע"י כהן), א"ת משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים, וא"ת אהרן הסגירה, אהרן **קרוב** הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, "אני כהן" ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטר, ע"כ,

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ט ע"א) אמר ליה **הוא מינא** לרבי אבהו, אלקיכם **כהן** הוא, דכתיב (שמות כ"ה ב') "**ויקחו לי תרומה**", (ותרומה מקבל הכהן, א"כ), **כי קבריה למשה,**

(כלומר, לאחר התעסקותו במת) במאי טביל, וכו', עיי"ש,

מבואר, כי הקב"ה כהן הוא.

קושיית התוספות לדברי ההוא מינא

איתא בגמרא (סנהדרין ל"ט ע"א), אמר ליה **הוא מינא** לרבי אבהו, אלקיכם **כהן** הוא, דכתיב **ויקחו לי תרומה**, (ותרומה מקבל הכהן), **כי קבריה למשה**, (כלומר, לאחר התעסקותו במת) במאי טביל, וכו', עיי"ש,

קושיית התוספות ותירוצם

הקשו התוספות, (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), אותו המין ששאל, במה טביל הקב"ה לאחר שנטמא למשה רבינו, למה לא שאל **היאך נטמא**, הלא כהן הוא, וכהן אינו מיטמא למת,

מתרצים התוספות, אין זה קשיא, משום שישראל נקראו **בנים למקום**, וכהן מיטמא לבנו, ע"כ דברי התוספות,

תירוצ המהרש"א לקושיית התוספות

תירוצ המהרש"א (סנהדרין ל"ט א' ד"ה כי קברי למשה) וי"ל, דהיה סבר, דאיכא למימר דקבורת משה היה כעין **מת מצוה** כיון דלא ידע איש את קבורתו, **ומת מצוה מותר לכהן** וק"ל. עכ"ל המהרש"א,

מבואר בדעת התוספות

דזה שהקב"ה נטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו **בנים למקום**,

מבואר בדעת המהרש"א

דזה שהקב"ה נטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שמה רבינו היה כעין מת מצוה **ומת מצוה מותר לכהן**.

* * * * *

האם הקב"ה כהן גדול או כהן רגיל

יש לברר, כשאמר הקב"ה אצל מרים, "אני כהן", כדאיתא (זבחים ק"א ע"א), האם הכונה לכהן גדול, או שמא לקח לו הקב"ה לעצמו רק

להיות "כהן", ולא "כהן גדול" ואם לקח לו להיות "כהן" ולא "כהן גדול" יש לשאול מאי טעמא,

י"ל שהדבר תלוי בדעת התוספות ובדעת המהרש"א

לדעת התוספות, דזה שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, גם בהיותו כהן, משום שכהן מיטמא לבנים, וישראל נקראו בנים למקום, צריך לומר שהקב"ה הוא כהן רגיל ולא "כהן גדול", משום שכהן גדול, אינו מטמא לבניו,

לפי תוספות לא היה הקב"ה כהן גדול

ואפשר, דלפיכך לא בחר לו הקב"ה להיות כהן גדול, כדי שיוכל להיטמא למשה רבינו שלא היה מי שיטפל בו לקוברו, ואם היה כהן גדול, לא היה יכול לטפל בו, משום שכהן גדול אינו מטמא לבניו,

לפי המהרש"א היה הקב"ה כהן גדול

ולדעת המהרש"א, אפשר לומר שהקב"ה "כהן גדול" ויכול להיטמא למשה רבינו, מכיון שהדבר היחיד שכהן גדול יכול להיטמא, הוא "מת מצווה", ודעת המהרש"א היא שהקב"ה יכל להיטמא למשה רבינו מכיוון שהיה מת מצווה,

ואפשר, דלפיכך לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות, שהקב"ה ניטמא למשה רבינו, משום שישראל נקראים בנים למקום, משום דלא היה ניחא ליה לומר כי אין הקב"ה כהן גדול אלא כהן הדיוט, ולדברי התוס' צ"ל כי הקב"ה אינו כהן גדול, דכהן גדול אינו מיטמא לבניו.

קושיא רבא לדברי התוספות
שהקב"ה ניטמא למש"ר מדין בנים
למקום

איתא בגמרא, (זבחים ק"א ע"א), כתיב (במדבר כד) ותסגר מרים שבעת ימים, (והסגרה ע"י כהן), מרים מי הסגירה, אם תאמר משה הסגירה, משה זר הוא (שאינו כהן) ואין זר רואה את הנגעים,

וא"ת אהרן הסגירה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, (כדתניא בסנהדרין ל"ד ע"א, כל ריב וכל נגע, מה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, רש"י),

אלא, כבוד גדול חלק לה הקב"ה למרים אותה שעה, אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטר, ע"כ,

ע"פ דברי התוספות יש להקשות קושיא רבא

יש להקשות, לפי מה שכתבו התוס' (סנהדרין ל"ט ע"א ד"ה במאי טביל), שמה שניטמא הקב"ה למשה רבינו, אע"פ שכהן הוא, משום שכהן מטמא לבנים, ובניי נקראים בנים למקום,

אם כן, כמו שלא יכל אהרון לטפל במרים מדין קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים, גם הקב"ה הוא קרוב אצל בניו, ואין קרוב רואה את הנגעים. ואיך יכל הקב"ה לטפל במרים להסגירה לחולטה ולפוטר,

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני
מסגירה אני חולטה ואני פוטר

יש לבאר בג' אופנים.

אופן א'

אין הכי נמי, לפי דברי התוס' שהקב"ה ניטמא למשה מדין "בנו של מקום", יקשה ממה שטיפל הקב"ה במרים, הרי יש לה דין "בתו של מקום" והוי ליה להקב"ה דין קרוב, ואין קרוב רואה את הנגעים,

והא אמרינן דאין הלכה כרבי מאיר, אלא כרבנן, דנגעים נראים בקרובים, ממילא אפשר לומר, כי הקב"ה סבר כרבנן אליבא דהלכתא, ולפיכך היה יכול להיטפל במרים, אעפ"י שקרוב הוא, והברייתא שאמרה אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, אתא לדברי רבי מאיר, כדאיתא בתוס'.

אך לפי"ז יש לעיין, למה היה הקב"ה צריך לטפל במרים, אם אמרינן שהקב"ה נהג אליבא דהלכתא כרבנן, שאדם רואה נגעי קרוביו, אי"כ גם אהרון יכל לנהוג כרבנן, ולטפל במרים,

על זה יש לומר, דאה"נ גם אהרון יכל לטפל במרים, אליבא דהלכתא שאדם רואה נגעי קרוביו, אך רצה הקב"ה לחלוק כבוד גדול למרים באותה שעה, ולפיכך אמר אני כהן ואני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה.

* * * * *

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה

אופן ג'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים,

וטעמא דרבי מאיר, שאומר אף לא נגעי קרוביו, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה

ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיון ורבנן אינם לומדים ההיקש, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, וסוברים דדנים דיני ממונות בלילה, ואין היקש למחצה, אי"כ אינם סוברים גם ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים,

אי"כ אפשר לומר שהקב"ה יכול להיות קרוב, אך אינו נגוע בנוגע בדבר, ולכן אין ההיקש חל על הקב"ה, ולפיכך יכול הקב"ה לדון גם אם הוא קרוב,

אלא צ"ל שהקב"ה ניטמא למש"ר, כדברי המהרש"א, משום "מת מצוה" ולא משום "בנו של מקום", ואה"נ, אין לו להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכל לטפל במרים,

אך לפי זה יש לעיין, אם דברי התוס' שיש להקב"ה דין קרוב, ולפיכך יכול להיטמא למש"ר יהיו מופרכים, ממה שטיפל במרים, וצ"ע.

ואפשר שמשום קושיא זו לא רצה המהרש"א לומר כדברי התוספות.

* * * * *

ביאור כיצד אמר הקב"ה אני מסגירה אני חולטה ואני פוטרה

אופן ב'

כתבו התוס' (זבחים ק"א ע"א), בד"ה, אהרן קרוב הוא ואין קרוב רואה את הנגעים, פלוגתא היא במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) דתנן כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואתא תנא ברייתא דהכא כרבי מאיר,

וטעמא דרבי מאיר, כדמפרש באחד דיני ממונות, (סנהדרין ל"ד ע"ב), מקיש ריבים לנגעים ונגעים לריבים, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים, ורבנן לא מקשי, דסברי דיני ממונות בלילה, ע"כ,

כתב הרע"ב במשנה במסכת נגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, ר"מ אומר אף לא נגעי קרוביו, ואין הלכה כרבי מאיר, ע"כ,

לפי"ז אפשר לומר, מכיון ורבנן אינם לומדים ההיקש, מה נגעים ביום אף ריבים ביום, וסוברים דדנים דיני ממונות בלילה, ואין היקש למחצה, אי"כ אינם סוברים גם ומה ריבים שלא בקרובים אף נגעים שלא בקרובים,

וכ"כ, נ"ל בס"ד, דקדק לומד לדידי, יען כי הוא עצמו אמר בת תחלה סימן יפה לבנים, דדייק לומר, דוקא לבנים היא סימן יפה משום דמרביה להו, אבל לאביה אינה סימן יפה כי מפסיד מצות פדיון הבן, אמנם זה איירי באנשים ישראלים, אבל בכהנים ולויים דלא אפסידו, דאין נוהג בהם מצוות פדיון הבן, אם כן אדרבה תבא בת תחלה עדיף ליה כדי שתשמשו, וידוע דרב חסדא היה כהן, ולזה אמר אף על פי שאמרתי סימן יפה לבנים ולא לאביה, הנה לדידי שאני כהן ואיני מפסיד מצות פדיון, בנתן עדיפי לי, שיבואו בתחילה כדי שישמשוני ויעסקו בצרכי הבית,

* * * * *

ביאור נפלא בספר דברי חכמים וחידותם למה בת תחילה סימן יפה

כתב בספר דברי חכמים וחידותם, מהג"ר צבי הירש הלוי סג"ל שפיץ נדפס בשנת תקס"ב מובא בדברי הגאונים בספר עיו יעקב,

איתא בגמרא (בבא בתרא דף ק"א) תנא, רוב בנים דומין לאחי האם, ולכן כאשר הבת מגדלת את אחיה, כפי שאומרת הגמרא, דמרביא לאחיה, והבת בוודאי רוצה שילדיה יהיו ילדים טובים, לכן תדאג היטיב לגדל את אחיה בדרך טובה, כדי שילדיה שיהיו דומין לאחיה, יהיו טובים, וזהו הסימן יפה לבנים, שגם אחיה וגם בניה יהיו טובים,

* * * * *

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 נייד 0527-616166

מייל y0527616166@gmail.com

אבל יש לעיין, בטעם הדבר שאין ריבים עיין קרובים, אם הוא רק בגלל נגיעה בדבר, שאז אין הקב"ה בכלל, או מטעמים אחרים.

* * * * *

לא בחיל ולא בכח למה היה בוכה הרה"ח בהגיעו לפסוק זה

כתוב (זכריה פרק ד' ו' בהפטרה פרשת בהעלותך)

"ויען ויאמר אלי לאמר זה דבר ידוד אל זרבבל לאמר, לא בחיל ולא בכח, כי אם ברוחי אמר ידוד צבאות,

אבי הרה"ח ר' לייבל יוד ז"ל, כשהיה מגיע לפסוק זה, היה מוריד כנחל דמעה,

כששאלתיו על פשר הדבר, אמר,

שכאשר הובל למחנה ההשמדה מידאניק, למחרת "חג הפסח" תשי"ג, שבו ביום חוסל גיטו ורשא סופית, לאחר המרד שהתקיים ביום בדיקת חמץ תשי"ג, ולמחרת, בערב פסח נהרג הגאון ר' מנחם זמבה הי"ד,

והעונש הגרוע מכל שהיה מר ממות, היה לשלחם למחנה ההשמדה מידאניק, וכאשר הובלו ברכבת משא, אל מחנה ההשמדה, ראה אבי ז"ל שהיה חרוט על קיר קרון הרכבת, שהיה עשוי עץ, הפסוק, לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ידוד צבאות, וזכרון זה היה מביאו שהיו עיניו מקור דמעה.

* * * * *

לדף היומי ב"ב קמ"א למה אמר רב חסדא לדידי עדיפן בנתן שהיה כהן

איתא בגמרא (בבא בתרא דף קמ"א) אמר רב חסדא, בת תחלה סימן יפה לבנים, איכא דאמרי דמרביא (מגדלת) לאחיה, ואיכא דאמרי דלא שלטא ביה עינא בישא, אמר רב חסדא ולדידי בנתן עדיפן לי מבני,

בספר בניהו בן יהודע, (מהבן איש חי) על (בבא בתרא דף קמ"א) הסבר נפלא, מדוע הדגיש רב חסדא, לדידי עדיפן,